

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/187/2023
Identifikačné číslo spisu:	6419204156
Dátum vydania rozhodnutia:	31.07.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Halušková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:6419204156.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Haluškovej a členov senátu JUDr. Jany Bajánkovej a JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD., v spore žalobkyne S. O., narodenej XX. J. XXXX, Q. U. XX, prechodne T. A. XX, zastúpenej advokátskou kanceláriou Špireková & Partners s.r.o., Žiar nad Hronom, Námestie Matice slovenskej 6, IČO: 47 232 811, proti žalovanej G. T., narodenej XX. D. XXXX, T. A. XX, zastúpenej advokátkou Mgr. et. Mgr. Líviou Šouc Kostovou, Žiar nad Hronom, Pod Donátom 5, o vydanie bezdôvodného obohatenia, vedenom na Okresnom súde Žiar nad Hronom pod sp. zn. 19C/28/2019, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 27. júla 2023 sp. zn. 16Co/83/2022 takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalobkyni p r i z n á v a voči žalovanej náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1.1. Okresný súd Žiar nad Hronom (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom zo 07. júna 2022 sp. zn. 19C/28/2019 rozhodol, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobkyni sumu vo výške 5.393,05 eura spolu s úrokom z omeškania vo výške 5 % ročne zo sumy 1.623,09 eura od 21. októbra 2019 do 05. júna 2022, zo sumy 5.393,05 eura od 06. júna 2022 do zaplatenia, to všetko do troch dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia; žalobu žalobkyne vo zvyšnej časti zamietol; žalobkyni priznal nárok na náhradu trov konania voči žalovanej v rozsahu 95,82 %; znalci Ing. E. F., s miestom výkonu činnosti S. I.Á. XXX/XX, XXX XX P., evidenčné č. XXXXXX, odbor 370000 - Stavebníctvo, odvetvie 370100 - Pozemné stavby, odvetvie 370901 - Odhad hodnoty nehnuteľností priznal odmenu a náhradu hotových výdavkov za podaný Znalecký posudok č. 2/2022 vo výške 450,00 eur; upravil účtovníčku Okresného súdu Žiar nad Hronom, aby znalci Ing. E. F., s miestom výkonu činnosti S. I. XXX/XX, XXX XX P. vyplatila časť z priznanej odmeny a náhrady hotových výdavkov za podaný Znalecký posudok č. 2/2022 vo výške 150,00 eur z rozpočtových prostriedkov Okresného súdu Žiar nad Hronom na účet znalca, IBAN: J. XXXX XXXX XXXX XXXX XXXX a rozhodol, že žalovaná je povinná nahradiť trovy štátu v rozsahu 95,82 % a žalobkyňa v rozsahu 2,09 % na účet Okresného súdu Žiar nad Hronom, do 30 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

1.2. Z vykonaného dokazovania okresný súd zistil, že žalobkyňa, žalovaná a A. U. sú podielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností evidovaných na liste vlastníctva č. XXX pre k. ú. T. A., ktoré užívajú na bývanie. Žalobkyňa sa žalobou domáhala vydania bezdôvodného obohatenia, ktoré malo vzniknúť tým, že žalovaná užíva svoj spoluvlastnícky podiel v nehnuteľnosti - v rodinnom dome súp. č. XX v k. ú. T. A. nad rozsah jej spoluvlastníckeho podielu. Vykonaným dokazovaním bolo zistené, že žalovaná si prisvojuje spoločnú vec nad rozsah svojho spoluvlastníckeho podielu tým, že užíva väčšiu úžitkovú hodnotu než zodpovedá jej podielu. Tvrdenie žalovanej, že uvedené usporiadanie vzťahov bolo založené rozhodnutím okresného súdu v konaní sp. zn. 5C/175/2016 nebolo preukázané. Aj po uzatvorení súdneho zmieru žalovaná užíva časť spoločnej nehnuteľnosti v rozsahu, ktorý prekračuje rozsah jej spoluvlastníckeho podielu. Tieto skutočnosti vyplynuli zo žalobkyňou predloženého znaleckého posudku č. 8/2018 vypracovaného Ing. D. R. a zo znaleckého posudku č. 2/2022 vypracovaného v tomto konaní Ing. E. F.. Znalec v znaleckom posudku ustálil všeobecnú hodnotu nájmu (obvyklú cenu) vo výške 3,23 eura/m2/mesiac a súčasne určil podlahovú (úžitkovú) plochu jednotlivých miestností v m2. Súd prvej inštancie v bode 19 rozsudku podrobne uviedol, ktoré konkrétne úžitkové plochy spoločnej nehnuteľnosti užíva žalobkyňa, žalovaná a tretia spoluvlastníčka A. U., a ktoré časti nehnuteľnosti užívajú spoločne. Na základe ohliadky, zhodných skutkových tvrdení strán sporu a svedeckých výpovedí okresný súd zistil, že žalovaná vykonala stavebné úpravy v nehnuteľnosti tým spôsobom, že miestnosť č. 8 si pričlenila ku svojej bytovej jednotke zamurovaním dverí, ktoré viedli do danej miestnosti z ostatnej časti nehnuteľnosti, ktorú užíva žalobkyňa. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalovaná danú miestnosť príležitostne vykuruje a umiestňuje v nej nákupy, zavesila tam záclonu a závesy. Okresný súd skonštatoval, že žalovaná znemožnila prístup žalobkyni do danej miestnosti, uzurpovala si ju pre svoje využitie bez akejkoľvek opory v zákone a v súčasnosti užíva väčší rozsah nehnuteľnosti, než aký jej v skutočnosti patrí podľa jej ideálneho podielu na nehnuteľnosti. Dodal, že žalovaná nemôže počítať veľkosť svojho podielu podľa počtu miestností, ale podľa ich úžitkovej plochy. Dokazovaním bolo preukázané, že všetky spoluvlastnícky spoločne užívajú pivnicu o rozlohe 29,20 m2, preto súd prvej inštancie tretinový podiel pripočítal k rozlohovej užívanej ploche žalovanej. Všetky spoluvlastnícky užívajú aj schodisko na prízemie (do pivnice) v rozsahu 6,45 m2, na prvé prízemné podlažie (1PP) v rozsahu 2,83 m2 a na druhé nadzemné podlažie (2NP) v rozsahu 12,07 m2, teda každá užíva rozlohu v rozsahu 1/3, t. j. 17,59 m2, ktorú súd prvej inštancie pripočítal aj na podiel žalovanej. Žalovaná spoločne so svojou dcérou A. U. užíva aj dreváreň, preto podlahovú plochu drevárne pripočítal ako úžitkovú plochu v polovičnom rozsahu pre spoluvlastníčku A. U. a v polovičnom rozsahu pre žalovanú, t. j. každej po 22,23 m2. Z uvedených záverov následne vyplynulo, že pokiaľ znalec v znaleckom posudku určil úžitkovú podlahu celého spoločného domu v rozsahu 334,49 m2, potom na žalobkyňu pripadá rozloha jej spoluvlastníckeho podielu na užívanie v rozsahu 167,24 m2, na žalovanú v rozsahu 83,62 m2 a na tretiu spoluvlastníčku v rozsahu 83,62 m2. Vykonaným dokazovaním bolo preukázané, že žalovaná užíva nehnuteľnosť v rozsahu 122,95 m2, teda v rozsahu 39,33 m2 nad rámec svojho spoluvlastníckeho podielu a naopak žalobkyňa užíva svoj podiel v rozsahu menšom o 43,16 m2. Žalobkyňa si v žalobe uplatnila peňažnú náhradu len v rozsahu výmery 35,525 m2, teda menšej výmery ako v skutočnosti žalovaná na jej úkor užíva, preto jej okresný súd priznal peňažnú náhradu len v tejto časti.

1.3. Súd prvej inštancie sa nestotožnil s obranou žalovanej, že žalobkyňa ju nechala v omyle, že jej daný výkon práva patrí, nakoľko uzavretím súdneho zmieru v konaní 5C/175/2016 malo dôjsť k dohode strán ohľadne rozsahu užívania nehnuteľnosti. Je pravdou, že žalovaná na základe súdom schváleného zmieru uvoľnila pre žalobkyňu tri miestnosti a presťahovala sa do iných priestorov, avšak opakovane si uzurpovala aj v danej časti nehnuteľnosti väčšiu rozlohu spoločnej nehnuteľnosti, než aká jej prináleží podľa veľkosti jej spoluvlastníckeho podielu, na čo bola žalobkyňou upozornená (naposledy listom z 15. októbra 2019). Žalovaná aj napriek záverom znaleckého posudku č. 8/2018 Ing. D. R., podľa ktorých užíva nehnuteľnosť nad rámec jej spoluvlastníckeho podielu, od tohto konania neupustila.

1.4. Na margo námietky premlčania vznesenej žalovanou okresný súd uviedol, že je čiastočne dôvodná. Keďže žalobkyňa si uplatnila nárok na peňažnú náhradu z titulu vydania majetkového prospechu v podobe obvyklého nájmu za obdobie 24 mesiacov, ktoré ohraničila pôvodne od 14. júna 2017 do 30. októbra 2019, čo predstavuje 28 mesiacov, okresný súd dospel k záveru, že rozhodným obdobím je obdobie 30. októbra 2017 - 31. októbra 2019, z ktorého obdobia nespadá do dvojročnej subjektívnej premlčacej lehoty len jedno plnenie majetkového prospechu v podobe obvyklého nájmu, a to za

november 2017, keďže žaloba bola na súd podaná dňa 09. decembra 2019. Vo zvyšnej časti, v ktorej bola pripustená zmena žaloby na pojednávaní dňa 07. júna 2022, nárok žalobkyne premlčaný nie je. Okresný súd dodal, že žalobkyňa zistila konkrétnu výšku majetkového prospechu v podobe obvyklého nájmu až zo znaleckého posudku, ktorý jej bol doručený 11. mája 2022, kedy získala konkrétnu vedomosť o výške majetkového prospechu.

1.5. Z uvedených dôvodov okresný súd uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 5.393,05 eura za celkom 47 mesiacov obvyklého nájmu (obdobie 01. novembra 2017 - 30. októbra 2019 a obdobie 06. júna 2020 - 06. júna 2022) pri rozsahu úžitkovej plochy užívanej žalovanou nad rámec jej spoluvlastníckeho podielu 35,525 m² a výške obvyklého nájomného 3,23 eura/m²/mesiac. Žalobu v rozsahu obvyklého nájmu za november 2017 zamietol z dôvodu premlčania nároku. Po právnej stránke svoje rozhodnutie odôvodnil § 123, § 137 ods. 1, § 451 ods. 1, 2, § 107 ods. 1 a § 103 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“).

1.6. Okresný súd priznal žalobkyni 5 %-ný ročný úrok z omeškania podľa § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka v spojení s nariadením vlády Slovenskej republiky č. 87/1995 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka. Žalobkyňa vyzvala žalovanú na vydanie bezdôvodného obohatenia listom z 15. októbra 2019, ktorý bol žalovanej doručený do vlastných rúk 17. októbra 2019. Lehota na dobrovoľné plnenie uplynula 20. októbra 2019, teda od 21. októbra 2019 sa žalovaná dostala do omeškania s úhradou sumy vo výške 1.623,09 eura. V ostatnej časti sa žalovaná dostala do omeškania odo dňa, kedy sa dozvedela o zmene petitu žaloby, t. j. od 06. júna 2022.

1.7. O trovách konania okresný súd rozhodol podľa § 255 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“). Keďže žalobkyňa bola úspešná v rozsahu 97,91 % a neúspešná v rozsahu 2,09 %, jej čistý úspech predstavuje 95,82 % (výrok III. rozsudku). Znalcovi priznal po zaokrúhlení odmenu a náhradu hotových výdavkov vo výške 450,00 eur (výrok IV. rozsudku) a upravil účtáren na vyplatenie zvyšku odmeny vo výške 150,00 eur znalcovi z rozpočtových prostriedkov súdu, nakoľko predavok vo výške 300 eur zložený žalovanou nepokryl celú výšku odmeny (výrok V. rozsudku). Okresný súd rozhodol aj o povinnosti strán sporu nahradiť trovy štátu podľa pomeru ich úspechu v konaní (výrok VI. rozsudku). O vyčíslení trov konania rozhodne vyšší súdny úradník osobitným rozhodnutím po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej.

2.1. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej rozsudkom z 27. júla 2023 sp. zn. 16Co/83/2022 rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým žalovanej uložil povinnosť zaplatiť sumu 5.393,05 eura s príslušenstvom (výrok I.) a vo výrokoch o náhrade trov konania (výrok III., IV., V., VI.) potvrdil (I. výrok). Výslovil, že vo zvyšku zostáva rozsudok okresného súdu nedotknutý (II. výrok) a rozhodol, že žalovaná je povinná nahradiť žalobkyni trovy odvolacieho konania v rozsahu 100 %, o výške ktorých rozhodne po právoplatnosti tohto rozhodnutia súd prvej inštancie samostatným uznesením (III. výrok).

2.2. Odvolací súd sa stotožnil so skutkovým a právnym záverom okresného súdu, že žalovaná užíva nehnuteľnosť v rozsahu 39,33 m² nad rámec svojho spoluvlastníckeho podielu, v dôsledku čoho okresný súd priznal žalobkyni ňou uplatnenú náhradu bezdôvodného obohatenia. Zo znaleckého posudku č. 8/2018 vypracovaného Ing. D. R. okresný súd správne zistil, že k 29. novembru 2017 žalobkyňa užívala celkovú výmeru rodinného domu v rozsahu 142,45 m², žalovaná v rozsahu 197,03 m² a spoluvlastníčka A. U. v rozsahu 62,27 m². Zo znaleckého posudku č. 2/2022 vypracovaného Ing. E. F. bolo preukázané, že celková podlahová úžitková plocha jednotlivých miestností rodinného domu predstavuje 334,49 m² s tým, že žalobkyňa užíva úžitkovú plochu v rozsahu 106,48 m², pričom by jej podľa veľkosti jej spoluvlastníckeho podielu prináležala plocha v rozsahu 140,85 m². Žalovaná užíva rozsah 58,71 m², pričom by jej podľa veľkosti spoluvlastníckych podielov prináležal rozsah 70,425 m² a A. U. užíva rozsah vo výške 47,05 m², pričom by jej prináležal rozsah 70,425 m². Znalec označil jednotlivé miestnosti, ktorých užívanie je sporné v rozsahu podlahovej plochy 69,46 m², keď súčasne určil všeobecnú hodnotu nájmu, prípadne obvyklú cenu v rozsahu 3,23 eur/m²/mesiac. Odvolací súd v 28. bode svojho rozsudku poukázal na svedecké výpovede E.S. Z. a A. U.. Mal za to, že žalovaná nepredložila žiaden dôkaz, ktorý by akokoľvek vyvrátil alebo len spochybnil skutkové a právne závery okresného súdu, iba poprela nárok žalobkyne. Podľa odvolacieho súdu okresný súd dôvodne neprihliadol na súdny zmier uzavretý v konaní vedenom pod sp. zn. 5C/175/2016, na základe ktorého žalovaná uvoľnila pre žalobkyňu tri miestnosti a presťahovala sa do iných priestorov, avšak opakovane si

uzurpovala aj ďalšie časti nehnuteľnosti, teda väčšiu rozlohu zo spoločnej nehnuteľnosti, než aká jej prináleží podľa veľkosti jej spoluvlastníckeho podielu, na čo bola zo strany žalobkyne upozornená naposledy listom z 15. októbra 2019. Vykonanou ohliadkou, zhodnými skutkovými tvrdeniami strán sporu a vypočutých svedkov okresný súd dôvodne zistil, že žalovaná vykonala stavebné úpravy v rodinnom dome tým spôsobom, že miestnosť č. 8 si pričlenila ku svojej bytovej jednotke tak, že zamurovala dvere, ktoré viedli do danej miestnosti z ostatnej časti nehnuteľnosti, ktorú užíva žalobkyňa.

2.3. K predpokladu vzniku nároku spoluvlastníka na náhradu za nadužívanie spoluvlastníckeho podielu iným spoluvlastníkom odvolací súd doplnil, že nie je vôbec rozhodujúce, či tento stav vyplýva z dohody spoluvlastníkov (s výnimkou prípadu, ak by súčasťou dohody bola dohoda o bezodplatnom užívaní celej veci druhým spoluvlastníkom), z rozhodnutia väčšinového spoluvlastníka alebo ide len o faktický stav. Pre vznik tohto nároku voči druhému spoluvlastníkovi nie je z právneho hľadiska významný dôvod, prečo tento spoluvlastník podiel na neho pripadajúci vôbec neužíva. Uvedený nárok by žalobkyni nevznikol len v tom prípade, ak by žalovaná užívala vec v rozsahu neprevyšujúcom jej spoluvlastnícky podiel (v takom prípade by nič nebránilo druhému spoluvlastníkovi, aby sa tiež podieľal na svojom užívacom oprávnení v rozsahu svojho podielu, a to užívaním zostávajúcej časti veci). V tejto súvislosti poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Cdo/184/2010, z ktorého vyplýva, že dôvod, pre ktorý spoluvlastník prípadne spoločnú vec neužíva, nie je právne významný, a rovnako nie je významné ani prípadné užívanie časti veci treťou osobou. Tvrdenia žalovanej ohľadne hospodárenia so spoločnou vecou (a s tým súvisiaci súdny zmier, resp. tvrdenú konkludentnú dohodu o užívaní) bez dohody o bezodplatnom užívaní celej veci alebo jej časti preto odvolací súd nepovažoval pre posúdenie nároku žalobkyne za rozhodné.

2.4. Vo vzťahu k námietke žalovanej týkajúcej sa užívania povaly, pivnice a schodiska odvolací súd uviedol, že okresný súd dospel v tomto smere k správnym skutkovým a právnym záverom. Tvrdenia žalovanej o nerozporovaní užívania častí domu - povaly, pivnice a schodiska žalobkyňou na pojednávaní dňa 02. decembra 2021 považoval za zavádzajúce s poukazom na výpoveď žalobkyne na tomto pojednávaní (bod 33 rozsudku). Užívanie drevárne potvrdila žalovaná pri výsluchu na pojednávaní dňa 18. mája 2021, keď je to jediný priestor, cez ktorý môže prechádzať na dvor. Aj z tohto dôvodu podlahovú plochu drevárne okresný súd pripočítal ako úžitkovú plochu v polovičnom rozsahu pre spoluvlastníčku A. U. a v polovičnom rozsahu pre žalovanú, t. j. každej po 22,23 m². Z vykonaného dokazovania taktiež vyplynulo, že všetky tri spoluvlastníčky spoločne užívajú pivnicu aj schodisko na prízemí, na prvé podlažie a na druhé podlažie, pričom každá z nich užíva danú rozlohu v rozsahu 1/3, ktorú súd pripočítal aj na podiel žalovanej. Žalovaná tak v odvolaní poukázala na niektoré výpovede na pojednávaní, ktoré boli vytrhnuté z kontextu celkovej výpovednej hodnoty vypočúvaného. K tvrdeniu žalovanej, že žalobkyňa dlhodobo tolerovala, resp. toleruje faktický stav užívania nehnuteľnosti odvolací súd doplnil, že súčasťou prípadného rozhodnutia o úprave užívania spoločnej veci nie je súčasne aj určenie výšky náhrady za neužívanie veci v rozsahu spoluvlastníckeho podielu. Nárok na náhradu nastáva až potom, resp. vtedy, keď neužívanie veci v rozsahu spoluvlastníckeho podielu je dôsledkom jej užívania druhým spoluvlastníkom nad rozsah svojho spoluvlastníckeho podielu. Odvolací súd nepovažoval za dôvodnú ani odvolaciu námietku žalovanej, že rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Poukazujúc na § 137 ods. 1 a § 139 ods. 2 Občianskeho zákonníka skonštatoval, že každý zo spoluvlastníkov má právo užívať nehnuteľnosť v takej miere, aká je veľkosť jeho spoluvlastníckeho podielu k celku, čo nemá s otázkou ideálneho charakteru spoluvlastníckeho podielu (čím argumentovala žalovaná) žiadnu súvislosť. Čo sa týka námietky žalovanej ohľadom nesprávneho právneho posúdenia vznesenej námietky premĺčania, odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením rozhodnutia okresného súdu uvedeným v 25. bode rozsudku a na závery v ňom uvedené odkázal. V tomto smere išlo zo strany žalovanej len o polemiku so závermi okresného súdu. S poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Cdo/184/2010 v bode 37 rozsudku dodal, že zo strany žalobkyne nejde o šikanózný výkon práva, ale o dôvodne uplatnený nárok.

2.5. O náhrade trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol v zmysle § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP. V odvolacom konaní bola žalobkyňa v celom rozsahu úspešná, preto súd uložil neúspešnej žalovanej zaplatiť žalobkyni náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %, o výške ktorých rozhodne po právoplatnosti tohto rozhodnutia súd prvej inštancie samostatným uznesením (§ 262 CSP).

3.1. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu (v rozsahu výrokov I. a III.) podala dovolanie žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“) tvrdiac dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP. Navrhla, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu v napadnutom rozsahu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

3.2. Podľa dovolateľky dovolací dôvod spočíva najmä v skutočnosti, že súdy nižších inštancií nedostatočne odôvodnili svoje rozhodnutia, a to najmä, ale nie výlučne v časti užívania nehnuteľnosti žalovanou nad rámec jej spoluvlastníckeho podielu a s otázkou jej reálneho užívania žalovanou sa nesprávne právne vysporiadali. Tvrdila, že žalobkyňa neunesla dôkazné bremeno ohľadom užívania nehnuteľnosti žalovanou. Oba súdy svoje rozhodnutia o užívaní miestnosti č. 8 opreli o svedeckú výpoveď p. E. Z., ktorá však skonštatovala, že nikdy nebola svedkom toho, že by žalovaná miestnosť č. 8 užívala (bod 28 rozsudku krajského súdu). Dovolateľka síce zamurovala prístup žalobkyne do izby č. 8, ale tento priestor kvalifikovane neužívala. Súd prvej inštancie podľa názoru dovolateľky nesprávne interpretoval dôkazy smerujúce k tomu, že nehnuteľnosti patriace do podielového spoluvlastníctva žalovanej táto užíva nad rámec svojho spoluvlastníckeho podielu na úkor žalobkyne. Namietala, že z vykonaného dokazovania jednoznačne vyplynulo to, že žalovaná neužíva inkriminované nehnuteľnosti nad rámec svojho podielu ani to, že by sa na úkor žalobkyne akýmkoľvek spôsobom bezdôvodne obohatila. Uvedené bolo podľa názoru dovolateľky verifikované najmä výsluchmi žalobkyne na pojednávaníach dňa 18. mája 2021 a dňa 02. decembra 2021, vykonanou ohliadkou, výsluchom dovolateľky a jej dcéry. Poukázala na to, že spoluvlastnícky podiel k veci má ideálny charakter (opak reálneho podielu), čo znamená, že každý zo spoluvlastníkov sa má podieľať na právach a povinnostiach k celej spoločnej veci v rozsahu jeho spoluvlastníckeho podielu. Spoluvlastnícky podiel nepredstavuje reálne určenú časť spoločnej veci, s ktorou by mohol spoluvlastník nakladať ako so samotnou vecou a ani číselné vyjadrenie výšky spoluvlastníckeho podielu neznamena, že by bol spoluvlastník výlučne vlastníkom a/alebo užívateľom určitej hmotnej časti spoločnej veci, hoci by veľkosťou zodpovedala výške jeho spoluvlastníckeho podielu. Tvrdila, že vec, ktorá je predmetom spoluvlastníctva sa počas trvania spoluvlastníctva medzi spoluvlastníkmi nerozdeľuje, ale nerozdelená zostáva spoločnou pre všetkých vlastníkov (napr. spoluvlastnícky podiel na nehnuteľnosti neznamena, že by sa vlastnícke právo spoluvlastníka vzťahovalo na určitú konkrétnu časť nehnuteľnosti). Argumentovala, že súd prvej inštancie (a rovnako aj odvolací súd) vec nesprávne právne posúdil a postupoval príliš formalisticky, keď skonštatoval, že žalovaná užíva spoluvlastnícky podiel žalobkyne, a to výlučne (nesprávne právne) podľa reálne užíanej plochy (a aj to nesprávne, keď súd prvej inštancie skonštatoval, že žalovaná užíva aj povalu a schodište a pivnicu, čo poprela aj žalobkyňa). Dovolateľka záverom navrhla odložiť vykonateľnosť rozsudku odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom okresného súdu do právoplatnosti rozhodnutia o dovolaní.

4. Žalobkyňa vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu (ako aj rozsudok okresného súdu) považuje za vecne i právne správny. Zo strany súdov nedošlo v konaní k porušeniu žiadnych procesných práv žalovanej. Žalovaná v odôvodnení dovolania neuviedla nové právne relevantné skutočnosti, okolnosti alebo nové argumenty, ktoré by neboli predmetom skúmania odvolacieho súdu a s ktorými by sa tento náležite nevysporiadala. Prevažná časť argumentácie dovolateľky smeruje voči vyhodnoteniu skutkových zistení, ktoré boli predmetom konania pred podaním dovolania. Odvolací súd v napadnutom rozhodnutí podrobne uviedol, na základe ktorých dôkazov okresný súd ustálil užívanie nehnuteľnosti nad rámec spoluvlastníckeho podielu žalovanou. Žalobkyňa mala za to, že rozsiahlym dokazovaním bolo jednoznačne preukázané protiprávne konanie žalovanej a jej užívanie nehnuteľnosti nad rámec spoluvlastníckeho podielu. Odvolací súd sa správne vysporiadala aj s námietkou žalovanej týkajúcou sa údajného dlhodobého konkludentného tolerovania užívania nehnuteľnosti zo strany žalobkyne. S poukazom na uvedené žalobkyňa navrhla, aby dovolací súd dovolanie odmietol a priznal jej nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %. Návrh na odklad vykonateľnosti považovala za neodôvodnený a žiadala ho bez ďalšieho zamietnuť.

5. Dovolateľka v reakcii na vyjadrenie žalobkyne k dovolaniu v celom rozsahu poprela skutkové aj právne tvrdenia žalobkyne uvedené vo vyjadrení a zotrvala na svojej argumentácii predloženej v rámci konania.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§

35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP, časť vety pred bodkočiarkou) dospel k záveru, že dovolanie treba zamietnuť.

7.1. Dovolaateľka vyvodzovala prípustnosť dovolania z § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

7.2. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolaateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

8. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

9. Z dovolacej argumentácie vyplýva, že dovolaateľka v prvom rade namietla nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozhodnutia.

10.1. Podľa stabilizovanej judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

10.2. Je potrebné zdôrazniť, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03). Ani v opravnom konaní súd nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

11.1. Dovolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu spĺňa kritériá pre odôvodňovanie

rozhodnutí v zmysle § 393 ods. 2 a § 220 ods. 2 CSP z hľadiska formálnej štruktúry a obsahuje aj zdôvodnenie všetkých pre vec podstatných skutkových a právnych otázok. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP je vo všeobecnosti možné považovať to, že odvolací súd rozhodnutie neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom, avšak v tomto prípade tomu tak nie je. Okresný súd založil svoje rozhodnutie na skutkovom a právnom závere, že žalobkyňa, žalovaná a dcéra žalovanej A. U. sú podielovými spoluvlastníkmi špecifikovaných nehnuteľností, ktoré všetky tri užívajú na bývanie. Vykonaným dokazovaním (najmä znaleckým dokazovaním, výpoveďami strán sporu, svedkýň p. Z. a p. U. a ohliadkou na mieste samom) okresný súd zistil, aká výmera podlahovej plochy spoločnej nehnuteľnosti pripadá na ten-ktorý spoluvlastnícky podiel, ktoré konkrétne časti rodinného domu a v akom rozsahu tá-ktorá z podielových spoluvlastníčok užíva, z čoho vyplynulo, že žalovaná užíva nehnuteľnosť v rozsahu 39,33 m² nad rámec svojho spoluvlastníckeho podielu (body 19 a 20 rozsudku okresného súdu). Podľa okresného súdu si žalovaná prisvojuje spoločnú vec nad rozsah svojho spoluvlastníckeho podielu tým, že užíva väčšiu úžitkovú hodnotu, než zodpovedá jej (ideálnemu pozn. dovolacieho súdu) spoluvlastníckemu podielu a keďže v konaní nemal preukázané, že by takéto usporiadanie vzťahov vyplývalo zo vzájomnej dohody spoluvlastníkov ohľadne užívania spoločnej veci, vznikol žalobkyni nárok na peňažnú náhradu od žalovanej. Okresný súd v 21. bode rozsudku vysvetlil, prečo sa nestotožnil s obranou žalovanej, že uzavretím súdneho zmieru v konaní 5C/175/2016 malo dôjsť k dohode medzi stranami sporu ohľadne rozsahu užívania nehnuteľnosti. V bode 25 rozsudku sa podrobne vysporiadal s námietkou premĺčania vznesenou žalovanou. Z rozhodnutia súdu prvej inštancie vyplýva, ktoré dôkazy vykonal, ako ich vyhodnotil a ako vec právne posúdil, a to s uvedením príslušných zákonných ustanovení.

11.2. Odvolací súd postupom podľa § 387 ods. 1 a 2 CSP potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým súd prvej inštancie žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 5.393,05 eura s príslušenstvom a vo výrokoch o náhrade trov konania, keď mal za to, že súd prvej inštancie vykonal vo veci dostatočné dokazovanie, vykonané dôkazy správne vyhodnotil podľa § 191 ods. 1 CSP, vec správne právne posúdil a svoje rozhodnutie náležite odôvodnil podľa § 220 ods. 2 CSP. Z obsahu preskúmaného rozhodnutia odvolacieho súdu nevyplýva taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Odvolací súd zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, ktoré ho viedli k potvrdeniu záveru súdu prvej inštancie o tom, že žalovaná užíva dotknutú nehnuteľnosť v rozsahu 39,33 m² nad rámec svojho spoluvlastníckeho podielu, v dôsledku čoho je dôvodný uplatnený nárok žalobkyne na priznanie peňažnej náhrady titulom bezdôvodného obohatenia; jeho postup, vo vzájomnej súvislosti s konaním a rozhodnutím súdu prvej inštancie, nemožno považovať za zjavne neodôvodnený či arbitrárny. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu (ktoré treba v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie chápať ako jeden vecný celok) obsahuje jasné vysvetlenie dôvodov, na základe ktorých založil svoje rozhodnutie. Odvolací súd sa dostatočne a logicky vysporiadal so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a s jednotlivými odvolacími námietkami žalovanej.

12. Dovolateľka ďalej nesúhlasila s tým, ako súdy nižších inštancií vyhodnotili vykonané dôkazy. Podľa jej názoru z vykonaného dokazovania vyplynulo, že sporné nehnuteľnosti neužíva nad rámec svojho spoluvlastníckeho podielu a v konaní nebolo preukázané, že by sa na úkor žalobkyne akýmkoľvek spôsobom bezdôvodne obohatila.

13.1. Dokazovanie je časť civilného súdneho konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc posúdiť, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). V dokazovaní sa súd obmedzuje len na zisťovanie skutkových poznatkov (poznatkov o skutkových okolnostiach, ktoré zakladajú a odôvodňujú prejednávany nárok). Posúdenie návrhov na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z nich budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu (viď § 185 ods. 1 CSP), a nie strán sporu.

13.2. Hodnotenie dôkazov je činnosť súdu, pri ktorej hodnotí vykonané dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Aktuálna procesná právna úprava vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, majúcej základ v ústavnom princípe nezávislosti súdov. Táto zásada, vyplývajúca z čl. 15 základných princípov Civilného sporového poriadku, normatívne rozvinutá v § 191 ods. 1 CSP

znamená, že záver, ktorý si sudca z vykonaných dôkazov urobí, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Postup sudcu ale neznamená, že sudca nie je viazaný ústavnými princípmi predvídateľnosti a zákonnosti rozhodnutia. Naopak, konečné meritórne rozhodnutie musí vykazovať logickú, funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania (v podrobnostiach pozri Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha: C. H. Beck, 2016, 1540 s., str. 729).

13.3. O vadách v procese dokazovania možno hovoriť, ak súd vychádzal pri rozhodnutí zo skutočnosti, pre ktorú nie je z vykonaných dôkazov podklad, alebo ak považoval určitú skutočnosť za základ svojho rozhodnutia úplne inak, ako vyplýva z vykonaného dokazovania, prípadne, ak nezistil určitú podstatnú skutočnosť, ktorá bez ďalšieho z vykonaného dokazovania vyplýva.

13.4. Na nesprávnosť hodnotenia dôkazov možno usudzovať len zo spôsobu, akým súd hodnotenie vykonal. Ak nemožno v tomto smere vyčítať súdu žiadne pochybenia (napr. že výsledok hodnotenia dôkazov nezodpovedá pravidlám logického myslenia, alebo že súd vzal do úvahy skutočnosti, ktoré z dokazovania nevyplynuli alebo opomenul rozhodné skutočnosti, ktoré vyšli v konaní najavo), hodnotenie dôkazov z iných, než z vyššie uvedených dôvodov, nie je možné preskúmať dovolacím súdom.

14. S poukazom na skutkové tvrdenia strán okresný súd v posudzovanom spore zamerl dokazovanie na ustálenie, či niektorá zo spoluvlastníčok užíva predmet spoluvlastníctva vo väčšom rozsahu, než aký jej prináleží podľa veľkosti jej zodpovedajúceho spoluvlastníckeho podielu; či bola medzi spoluvlastníkmi uzatvorená dohoda o užívaní spoločnej veci, nájomná alebo iná zmluva a či spočíva obohatenie druhej spoluvlastníčky v užívaní väčšieho rozsahu predmetu spoluvlastníctva. Na základe vykonaného dokazovania potom dospel k záveru o opodstatnenosti žaloby (s výnimkou jedného obvyklého nájmu za obdobie november 2017, ktorý z dôvodu premlčania zamietol; bod 26 rozsudku okresného súdu). Odvolací súd svoje rozhodnutie oprel o dokazovanie vykonané súdom prvej inštancie (predovšetkým znalecké dokazovanie, výpovede strán, svedkyní p. Z. a p. U. a ohliadkou na mieste samom), pričom sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie o tom, že žalovaná užíva dotknutú nehnuteľnosť v rozsahu 39,33 m² nad rámec svojho spoluvlastníckeho podielu, v dôsledku čoho je dôvodný uplatnený nárok žalobkyne na priznanie peňažnej náhrady titulom bezdôvodného obohatenia. Podľa odvolacieho súdu bolo podstatné aj to, že žalovaná v konaní nepredložila žiaden dôkaz, ktorý by akokoľvek vyvrátil alebo len spochybnil skutkové a právne závery okresného súdu.

15. Podľa názoru dovolacieho súdu vykonané dokazovanie dostatočne odôvodňuje skutkové i právne závery prijaté súdmi nižšej inštancie. V súdenom spore dovolací súd nezistil v postupe súdov pochybenia alebo vady v procese dokazovania ani v procese hodnotenia dôkazov predstavujúce porušenie práva dovolateľky na spravodlivý proces. Z odôvodnení rozhodnutí odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie vyplýva, z ktorých dôkazov vychádzali a ako ich vyhodnotili, pričom podľa dovolacieho súdu sa ustálené skutkové závery nejavia ako svojvoľné. Súdy neignorovali pri svojom rozhodnutí skutočnosť, že spoluvlastnícky podiel je ideálny, ale porovnaním výmer spoločnej nehnuteľnosti pripadajúcich na každý zo spoluvlastníckych podielov s výmerami, v ktorých každá zo spoluvlastníčok spoločnú nehnuteľnosť užíva dospeli k záveru o nadužívaní nehnuteľnosti žalovanou. Fakt, že dovolateľka sa nestotožňuje so spôsobom vykonania a vyhodnotenia dôkazov a skutkových okolností, nemôže bez ďalšieho viesť k záveru, že v konaní došlo k vade uvedenej v § 420 písm. f) CSP, pretože do práva na spravodlivý proces nepatrí právo strany sporu vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia dôkazov súdom, prípadne sa dožadovať ním navrhovaného spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov.

16. Dovolací súd zároveň považuje za potrebné zdôrazniť, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a nie je oprávnený prehodnocovať skutkové závery odvolacieho súdu, pretože je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP). Prieskum skutkových zistení zo strany dovolacieho súdu spočíva iba v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle,

ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak tieto vady v súdnej veci nezistil.

17. Pokiaľ dovolateľka v rámci uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP namietala, že sudy nižších inštancií sa nesprávne právne vysporiadali s otázkou reálneho užívania spornej nehnuteľnosti žalovanou nad rámec jej spoluvlastníckeho podielu, dovolací súd pripomína, že nesprávne právne posúdenie veci nezakladá procesnú vadu zmätočnosti (judikát R 24/2017). Z obsahu dovolania (§ 124 CSP) navyše vôbec nevyplýva, v čom by malo nesprávne právne posúdenie sporu spočívať, pretože dovolateľka nevymedzuje žiadnu právnu otázku, ktorá by bola relevantná v zmysle kritérií stanovených v § 421 ods. 1 písm. a) až c) v spojení s § 432 CSP.

18. V kontexte uvedených dôvodov dovolací súd uzatvára, že dovolanie, v ktorom dovolateľka namietala vadu zmätočnosti konania podľa § 420 písm. f) CSP je prípustné, ale nie je dôvodné. Dovolací súd preto dovolanie zamietol podľa § 448 CSP.

19. Čo sa týka návrhu dovolateľky na odklad vykonateľnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu v spojení s rozhodnutím okresného súdu podľa § 444 CSP, najvyšší súd nezistil splnenie predpokladov pre takéto rozhodnutie a v súlade s jeho ustálenou praxou o tom nevydal samostatné uznesenie.

20. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol podľa § 453 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 CSP. V dovolacom konaní bola plne úspešná žalobkyňa, ktorej vznikli trovy dovolacieho konania. Dovolací súd jej preto voči žalovanej priznal ich náhradu v plnom rozsahu. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia dovolacieho súdu samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

21. Tento rozsudok prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.